

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

8

ROZVOJ SPOLUPRÁCE S DALŠÍMI AKTÉRY V MÍSTNÍ VZDĚLÁVACÍ SÍTI

Metodika

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

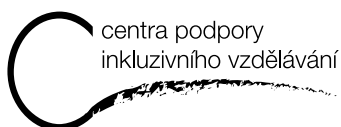
OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ROZVOJ SPOLUPRÁCE S DALŠÍMI AKTÉRY V MÍSTNÍ VZDĚLÁVACÍ SÍTI

Metodika

centra podpory
inkluzivního vzdělávání

Název projektu: Centra podpory inkluzivního vzdělávání Registrační číslo projektu: CZ 1.07/4.1.00/06.0020

TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDEM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY.

Autorský tým

Mgr. Štěpán Bolf

Mgr. Ondřej Bárta

Mgr. Petra Košílková

Mgr. Eva Krč-Jediná

Mgr. Jana Mair

Mgr. Lucie Pelikánová

Mgr. Lucie Stanjurová

Odborný garant

Mgr. Viktor Piorecký

Obsah

Úvod	4
1. Rozvíjení sítě školy – princip ovinování a škola v pohybu	6
1.1 Princip ovinování	6
1.2 Inspirace školou v pohybu	9
2. Aktéři sítě a jejich role ve vzdělávacím systému	10
3. Popisy jednotlivých aktérů síťování a příkladů dobré praxe	13
3.1 Základní škola a další vzdělávací instituce	13
3.1.1 Spolupráce ZŠ a MŠ	13
3.1.2 Spolupráce ZŠ a ZŠ	14
3.1.3 Spolupráce ZŠ a SŠ	17
3.1.4 Spolupráce ZŠ a VŠ	18
3.2 Spolupráce s rodiči	19
3.3 Zřizovatel (obec/kraj/církev) a škola	23
3.4 ZŠ a školská poradenská zařízení	24
3.5 Škola a nestátní neziskové organizace (NNO)	25
Závěr	36

Úvod

Tato publikace je souhrnem zkušeností z realizace tříletého projektu Centra podpory inkluzivního vzdělávání (dále CPIV), realizovaného Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy společně v partnerství s Národním ústavem pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. Autoři metodiky psali s cílem co nejúčinněji přispět k širší implementaci inkluzivních principů do systému českého školství. Zaměřením na konkrétní příklady dobré praxe a vyhodnocením jejich výhod a rizik chce metodika přispět k rozšíření inkluzivních metod do práce škol hlavního vzdělávacího proudu. Metodika je určena na prvním místě pedagogům základních a mateřských škol, ale inspirativní myšlenky by v ní měli najít i pracovníci státní správy a samosprávy, stejně jako pracovníci neziskových organizací a odborná veřejnost.

Co si představit pod pojmem síťování?

Síťování pracovníci projektu CPIV od začátku vnímali především jako:

- ✓ **snahu o systematizaci a zpřehlednění nabídky podpůrných služeb školám v dané obci či regionu**
- ✓ **snahu o navázání nových kontaktů mezi jednotlivými základními školami navzájem**
- ✓ **a snahu o vytvoření komunikační sítě okolo školy, ve které jsou zapojeny instituce, jež by škole měly být nápomocné při práci s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP), resp. s jejich začleněním do prostředí školy hlavního vzdělávacího proudu.**

Pro školy je cenná především možnost získání čerstvého náhledu na někdy rutinizovanou situaci a uvedení do souvislostí, které nabízejí nová východiska k řešení starých problémů.

Abychom konkretizovali situace, se kterými se školy potýkají, a abychom nabídli co nejsrozumitelnější návody k jejich řešení, věnujeme podstatnou část metodiky popisům případů dobré praxe, které – v obměnách reagujících na místní podmínky – mohou být převzaty i dalšími školami.

K čemu je dobré síťování?

Síťování, založené **na navazování partnerské spolupráce, sdílení dobrých praxí a výměně zkušeností prostřednictvím mezioborových konzultací**, se jeví jako nezbytný nástroj pro úspěšné nastartování a zavedení inkluzivního vzdělávání.

Pokud má v českém vzdělávacím systému dojít ke změnám, které ho otevřou směrem k lepší péči o děti se speciálními vzdělávacími potřebami, je nezbytné, aby spolu jednotliví aktéři institucionální sítě:

1) často, pravidelně a bez bariér a předsudků komunikovali

2) respektovali navzájem odlišný pohled na společný předmět zájmu (tím je dítě/žák) a aby tento svůj pohled uměli otevřít názorům a poznatkům jiných oborů

3) společně koordinovali a plánovali kroky směřující k posílení inkluzivního nastavení školy

Cílem síťování je hledání společné cesty k co nejzdravějšímu vývoji dítěte v prostředí školy. Škola plní na prvním místě vzdělávací funkci a je středobodem vzdělávacího systému, všichni další aktéři pak k tomuto středu z větší či menší vzdálenosti směřují svoji činnost.

Současná praxe v Česku stále upřednostňuje tendence vysoce specializované odborné péče. V evropských zemích i zámoří je tato praxe ale na ústupu a více se zohledňují pozitiva síťování a mezioborového přístupu.

Klíčovým aktérem institucionální sítě v oblasti vzdělávání je škola, základním partnerem školy jsou rodiče žáků. Právě zde se nacházejí velké rezervy, jejichž překonání je základním klíčem k pozitivní změně. Bez spolupráce s nimi jsou snahy o pozitivní změnu často odsouzeny k neúspěchu. Školy nemohou změnit problémovou situaci dítěte, ať už způsobenou zdravotním či sociálním handicapem či kombinací obojího, pokud o tuto změnu neprojeví aktivní zájem rodič.

Pokud si pedagog či vedení školy neví s problémem rady, a ani nemá možnost získat podporu u vnějšího subjektu či o této možnosti neví, nastupuje snaha o hledání vlastního řešení. Tam, kde mají problémy kořeny mimo školu – což je například zcela typické pro sociální handicap, ovlivněné rodinnou situací, životními podmínkami dítěte atd. – narážejí školy na hranice svých možností. Při opakovaném neúspěchu intervence – snaha motivovat dítě či rodiče ke spolupráci – pak škola získá dojem, že problém nelze úspěšně řešit, situace se nedá pozitivně ovlivnit. Konečným důsledkem takového nastavení je pak dlouhodobá frustrace pedagoga, vliv na klima ve třídě i ve škole, špatná atmosféra v pedagogickém sboru a v extrémním případě i odchod pedagoga ze školy.

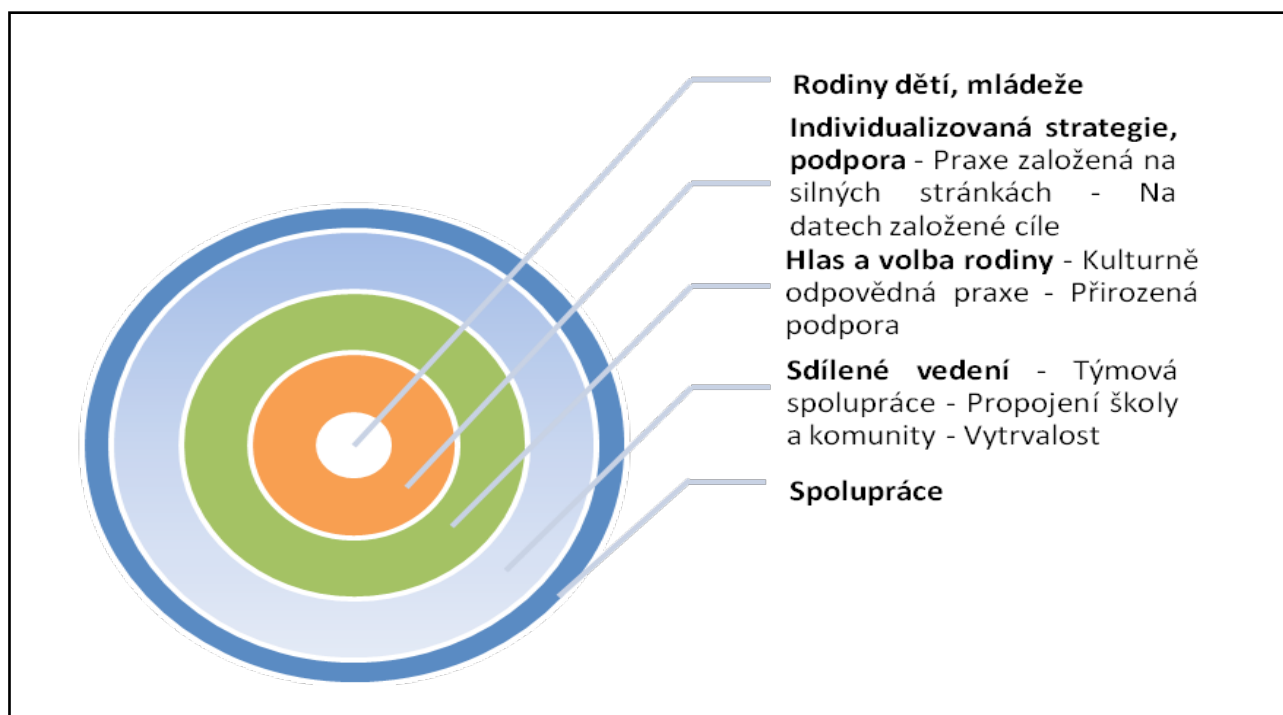
Dobře propojená síť podpůrných služeb ale může tento stav obrátit v možnost hledání nových cest k řešení problémů. Do dříve zdánlivě neřešitelných situací vstoupí další aktéři, například dobře fungující nezisková organizace, spolupracující OSPOD v dané obci, externí odborník (psycholog, psychiatr apod.). Učitel a škola nebudou na situaci sami, v komunikaci a spolupráci s odpovědnými zástupci pomohou další aktéři sítě. Škole se tak uvolní ruce k cílenější a soustředěnější pedagogické práci s žákem a celým třídním kolektivem.

1. Rozvíjení sítě školy – princip ovinování a škola v pohybu

1.1 Princip ovinování

Vládní iniciativa kanadské provincie Alberta s názvem *Action on Inclusion*¹⁾ nabízí inspiraci v principu „ovínování“ (z anglického „wraparound“²⁾). Vychází z předpokladu, že potřeby dětí s potřebou podpůrných opatření mohou být nejlépe naplňovány v součinnosti školy, vládních organizací a dalších poskytovatelů služeb. Potřeby dětí se SVP jsou často velmi komplexní a mohou snadno přesáhnout kapacitu jakékoliv jedné organizace. Ovinování je kolaborativní plánovací proces řízený celým týmem, který vede k vytvoření a uskutečnění individualizovaného plánu podpory postaveného na silných stránkách dítěte a rodiny. Rodiny těchto dětí se podílejí jako rovní partneři na vytváření plánu.

Obrazek 1: Princip ovinování

1) Integrated Supports for Children, Youth and Families: A literature Review of the Wraparound Process. 2010. Executive Summary. Dostupné na: <http://education.alberta.ca/media/1920533/executive%20summary%20lit%20review.pdf>. Wrapping Supports and Services around Alberta's Students. Research Summary. 2010. Dostupné na: http://www.cup.ualberta.ca/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=48&Itemid=234

2) Doslovně přeloženo znamená „omotat se“. Označuje proces, který vychází z přesvědčení, že komplex potřeb daného jednotlivce může být úspěšně zaopatřen tehdy, když v středu těchto potřeb zůstává jeho názor a volba a spolupracující partneři jsou ochotni „omotat“ se kolem něj. Wraparound byl původně aplikován na poli mentálního zdraví pro děti a mladistvé, a představoval alternativu k tradičním službám mentálního zdraví, protože nabízel silnější integraci tradičně oddělených sektorů jako je vzdělávání, zdravotnictví a další služby pro děti a mladistvé (Integrated Supports for Children: viz poznámka 1). Podobný proces bývá někdy označován dalšími termíny jako je network meeting, integrated care, individualized service support plan, and collaborative services (Wrapping supports).

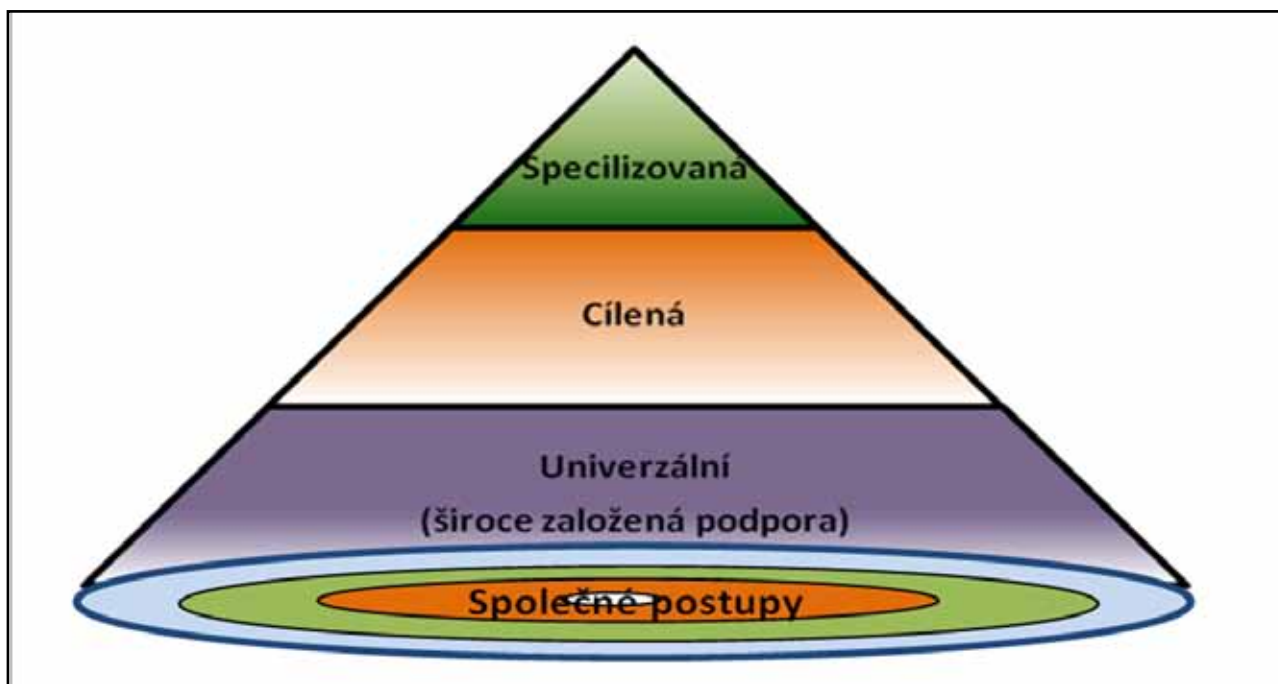

Ovinování má jedenáct principů³⁾ :

1. **Spolupráce** znamená proces, který dovoluje prolínání perspektiv, expertýz, zdrojů a sdílení odpovědnosti.
2. **Sdílené vedení** uplatňuje hodnotu kolektivní moudrosti – umožňuje využít silných stránek a zkušeností všech osob přítomných v procesu.
3. **Týmová spolupráce** zahrnuje skupinu lidí, včetně rodinných členů, kteří spolupracují na společném cíli, což je úspěch dítěte a jeho rodiny prostřednictvím neformální nebo formální podpory a služeb.
4. **Propojení školy a komunity** znamená spolupracovat na posílení partnerství eliminováním bariér mezi školou a komunitou.
5. **Vytrvalost** znamená nevzdávat se, neobviňovat a neodmítat děti i jejich rodiny. V případě komplikací všichni pokračují ve společné práci ve snaze dosáhnout stanovených cílů a naplnění potřeb dítěte a jeho rodiny.
6. **Hlas a volba rodiny znamenají**, že názor dítěte a jeho rodiny je záměrně zjišťován, preferován a chápán jako součást spolupracující praxe.
7. **Kulturně odpovědná praxe** respektuje a staví na hodnotách, preferencích, vírách, kulturním kontextu a identitě dítěte, rodiny a komunity.
8. **Přirozená podpora** je poskytována rodinnými příslušníky a dalšími lidmi z komunity a nejbližšího okolí. Tito lidé jsou záměrně vyhledáváni a povzbuzováni k plné účasti na podpoře dítěte.
9. **Individualizace strategie, podpory a služby** je nezbytná k dosažení cílů identifikovaných pro dítě a jeho rodinu.
10. **Praxe založená na silných stránkách** staví na schopnostech, znalostech, dovednostech a přednostech dítěte.
11. **Cíle a strategie založené na datech** jsou pozorovatelné, měřitelné a slouží jako indikátory úspěchu, k monitorování postupu, který je podle toho případně revidován.

---

3) Adapted from National Wraparound Initiative, Research and Training Center on Family Support and Children's Mental Health, Portland State University. Dostupné na: <http://www.nwi.pdx.edu/> (Accessed March 2011)

Obrazek 2: Princip podpory

S Kennym ze státu Illinois v USA si učitelé v jeho 8 letech nevěděli rady. Kvůli opakovanému špatnému chování byl dvakrát (v celkové délce osmi měsíců) hospitalizován na dětské psychiatrické jednotce 130 kilometrů od domova. Když se vrátil do své školy s diagnózou Tourettova syndromu a jeho rušivé chování pokračovalo (jedl hlinu a trávu na hřišti, choval se agresivně, neudržel pozornosti a byl hyperaktivní), měl být poslán do institucionální péče.. Nakonec díky velké vytrvalosti rodiny a školy jim Illinoiské oddělení mentálního zdraví dovolilo použít státní prostředky určené na institucionální péči na přístup ovinování. Než aby posílali Kennyho do vzdálených služeb, byly služby přivedeny k němu. Byl vytvořen plán, který dovolil Kennymu zůstat v jeho domácí škole se svou rodinou a komunitou . Plán zahrnoval služby pracovníka pomáhajícího rodičům, tutorské služby po vyučování, lekce plavání, trénink sociálních dovedností a různé další volnočasové aktivity.

Díky tomuto přístupu získal Kenny po deseti letech středoškolský diplom spolu se svými spolužáky a pracoval v zařízení na záchranu zvířat, jeho dalším cílem bylo studovat herpetologii na univerzitě.

Během Kennyho cesty však muselo dojít k mnohým úpravám plánu i služeb poskytovatelů. Toto úspěšné ovinutí stálo nejen méně peně, než by stála institucionální péče, ale také ušetřilo Kennyho od odloučení od rodiny.

Zavádění ovinování v běžných školách není pouze o poskytování profesionální podpory ve školách, ale také o změně kultury školy. Aby bylo použití ovinování efektivní, musí se školy celkově zaměřit na prevenci .

1.2 Inspirace školou v pohybu

Kanadská provincie Ontario vyhlásila v roce 2006 iniciativu *Schools on the Move*⁴⁾, která usiluje o zvýšení úspěšnosti studentů zejména pomocí vzájemné spolupráce mezi školami. Klíčovou myšlenkou je, že se školy učí s jinými školami a od jiných škol. Síťování je účinný způsob jak zajistit šíření úspěšné praxe ze školy na školu v rámci celého regionu.

Jedním ze společných témat, které celkem 103 škol zapojených do projektu přes svou různorodost identifikovaly jako klíčové, bylo posílení vazby mimo školu. Zapojené školy navázaly úzkou spolupráci se školní radou⁵⁾, s rodiči, s místní komunitou i s dalšími školami. Ředitelé a učitelé začali ve škole budovat prostředí vzájemné podpory. Pracovali na překonání izolace učitelů posilováním větší otevřenosti a důvěry. Přestože pro mnoho učitelů to bylo ne příliš vítanou výzvou, postupně přišli na to, že pracovat společně je nejen úspěšnější, ale i zábavnější. Tyto vazby sloužily pedagogům k dalšímu zlepšování a debatě v rámci profesní komunity. Důležitou roli hráli i ředitelé, kteří fungovali jako hybná síla v propojování školy s externími subjekty.

Konkrétními inspiracemi ze zapojených škol mohou být například:

- ✓ Budování týmu uvnitř školy. Společné aktivity učitelů otevírají cestu k vzájemné důvěře. Učitelé mohou chodit vzájemně do svých tříd a bavit se o vzdělávací a výchovné praxi.
- ✓ Budování pozitivního vztahu mezi studenty a pedagogy a celou školní komunitou a starost školy o vysokou úroveň komunikace se svým okolím. Rodiče, často dřívější studenti, mohou být aktivními členy školní komunity. Školy reflektují různorodost školní komunity a pomáhají budování inkluzivního prostředí, kde všichni rodiče jsou vítáni.
- ✓ Rozvíjení spolupráce se spřízněnými školami v oblasti profesionálního rozvoje pedagogů, které školám šetří zdroje: společně zvát přednášející, pořádat společná setkání učitelů stejného ročníku, zapojit se do otevřeného dialogu, využívání kombinované odborné znalosti.
- ✓ Pořádání pravidelných setkání profesionálních vzdělávacích komunit učitelů sdílejících své zkušenosti.
- ✓ Podporování místních iniciativ a charitativních programů.
- ✓ Zavedení pozitivního přístupu k učení a vytvoření příjemného, inkluzivního, na dítě orientovaného prostředí.
- ✓ Další vzdělávání pedagogů a podporování zavádění nových vzdělávacích strategií.
- ✓ Mentorství pro nové učitele: Mentoři a noví učitelé se společně účastní odborných konverzací, workshopů a dohromady také plánují.

4) *Schools on the Move: Lighthouse Program*. 2008. Ontario. Dostupné na: <http://www.edu.gov.on.ca/eng/literacynumeracy/onthemove2008.pdf>

5) V Kanadě je vzdělávání v pravomoci provinční vlády. Školní rady (school boards), spadají pod provinční vládu. Provinční vlády rozhodují o tom, co školní rady dělají, jak získávají své peníze a jak velkou lokální autonomii mají. Proto se může lišit jejich role v jednotlivých provinciích. Ale rozdíly nejsou nijak velké. Ve většině provinciích, lokálně volení školní komisaři/kurátoři stanovují a spravují roční rozpočet, přijímají a podporují učitele a administrátory, stanovují lokální školní politiku, staví školy a nakupují materiál (CSBA: Canadian Schoolboard Association, dostupné na: <http://cdnsba.org/education-in-canada/all-about>).

2. Aktéři sítě a jejich role ve vzdělávacím systému

Základní škola a další vzdělávací instituce

(mateřská škola – základní škola – střední škola – vysoká škola)

Role: Školy připravují žáka na samostatný život, dávají mu znalostní základnu pro budoucí pracovní kariéru a socializují ho do skupiny, společnosti, komunity. Předškolní výchova zajišťuje zvládnutí základních kompetencí pro fungování ve skupině, osvojení hygienických návyků atd. Klíčovou funkcí základní školy je funkce vzdělávací, kdy jsou rozvíjeny individuální dispozice žáků i schopnosti žáka najít svoje místo ve skupině. Spolupráce základních a středních škol vede k zabezpečení cílené vzdělávací kariéry žáka, vybudované na znalosti jeho předpokladů pro další vzdělávání, na zmapování jeho nadání pro určitý obor středního vzdělávání.

Rodiče

Role: Na rozdíl od školy plní rodiče především výchovnou funkci. Dávají svým dětem základní představu o preferovaných hodnotách v dané společnosti a komunitě. Současně rodiče dávají základ zdravému emocionálnímu růstu svých dětí. Tyto roviny pak hrají zásadní roli při úspěchu či neúspěchu dítěte ve škole, zároveň rodina dítěti poskytuje sociální i materiální zázemí. Vazba rodiče-škola je klíčová pro cestu dítěte vzdělávacím procesem.

Zřizovatel školy (město/obec, kraj, církev)

Role: Jak je zřejmé z termínu, zřizovatel je tou institucí, která školu zřizuje a má také základní zodpovědnost za její fungování. Zřizovatel poskytuje materiální podporu školy a ošetřuje fungování školy v kontextu lokální školské politiky, tak aby škola plnila potřeby místní komunity a jejího zdravého vývoje. Jsou to pak jiné orgány zřizovatele (sociální pracovníci OSPOD atd.), které intervenují na školách v případě potřeby.

Státní správa, samospráva

Role: Instituce v této sféře, zejména kraje a ministerstva, hrají politickou, metodickou, obecně ale především podpůrnou roli ve vztahu ke školám. Kraje jsou základnou pro koncepci školské politiky většího územního celku, sledují i dlouhodobé strategické cíle rozvoje vzdělávání v regionu. Kraje jsou také obvykle zřizovateli praktických škol. Ministerstvo pak nastavuje podmínky školské politiky státu. V ideálním případě zůstává v kontaktu se školami, odkud čerpá informace o proměnách potřeb v terénu a těmito potřebám se snaží vyjít vstříc při formulování školské politiky. Realizuje politickou i finanční podporu inovacím a trendům vedoucím k zefektivnění systému vzdělávání. Formou zákonů a vyhlášek stanovuje pravidla fungování vzdělávacího systému v zemi.

Školská poradenská zařízení

Role: Posláním ŠPZ je podpora školám v oblasti práce s dětmi se SVP. Jejich úkolem prací je metodicky vést školy při práci s těmito dětmi, diagnostikovat konkrétní handicap dítěte a navrhnout opatření, která školám umožňují s těmito dětmi pracovat. Spolupracují se

školami na plánování individuálních postupů práce u konkrétních žáků, tak aby byly během vzdělávání přiměřeně zohledněny jejich handicapy.

Nevládní neziskové organizace (NNO)

Role: NNO poskytují podporu školám především v oblastech volnočasového vyžití dětí a v prevenci sociopatologických jevů. Asistují v sociální oblasti nejen školám, ale i rodičům, často coby mediátoři do vztahu rodič x škola vstupují a snaží se jej pozitivně ovlivnit. U sociálního handicapu mohou působením v rodinách vést děti i rodiče k větší akceptaci vzdělání jako důležitého předpokladu úspěšného života ve společnosti. Spíše než na represii se NNO soustředí na prevenci vzniku problémů. Jejich role často supluje roli jiných partnerů, kteří na svou roli nestačí v dostatečné míře.

Policie

Role: Policie ve vztahu ke škole reprezentuje funkci preventivní i represivní. Policie je pro školu klíčový partner při řešení otázek bezpečnosti na škole i mimo ni. Nejrozličnějšími formami se policie snaží vštípit dětem vědomí sounáležitosti se společenstvím, ve kterém žijí, tak aby děti nebyly v budoucnu obětmi trestných činů ani zdroji ohrožení pro svoje okolí.

Média

Role: Média podporují vzdělávání jako společensky významné téma, na které se snaží vztáhnout pozornost svých čtenářů/diváků. Zejména lokální média udržují živý kontakt se školami, snaží se mapovat aktivity škol a o těchto aktivitách poutavou formou referovat veřejnosti. Současně mají média možnost upozornit na systémové problémy, se kterými se setkají v praxi.

Soukromý sektor

Role: Soukromý sektor vstupuje do vztahů se školami především prostřednictvím rodičů či lokálních firem. Rodiče mohou z hlediska své profese školu více či méně podporovat materiálně, finančně i personálně. Podpora soukromého sektoru školám je obvykle jednorázová a zacílená na konkrétní projekt (technické vybavení školy, kulturní akce školy atd.).

Příloha 1: Platformy k prosazování tématu inkluzivního vzdělávání

INSTITUCE	PLATFORMA
škola	<i>porady pedagogického sboru</i>
	<i>setkání s rodiči – rodičovské schůzky, individuální jednání s rodiči</i>
	<i>výchovné komise na škole</i>
	<i>vzájemné hospitace pedagogů</i>
	<i>Teambuilding</i>
	<i>Mentoring</i>
	<i>projektové vyučování ve spolupráci více pedagogů</i>
	<i>společné řešení speciálních potřeb jednotlivých žáků</i>
zřizovatel (město/kraj, církev)	<i>setkání ředitelů škol</i>
	<i>komunitní plánování sociálních služeb na úrovni obce</i>
	<i>konference, semináře a veřejná setkání k tématu vzdělávání, sociální integrace atd.</i>
	<i>setkávání pedagogů z různých škol jednoho zřizovatele</i>
krajský úřad a státní správa	<i>komunitní plánování sociálních služeb na úrovni kraje</i>
	<i>konference, semináře a veřejná setkání k tématu vzdělávání, sociální integrace atd.</i>
	<i>setkávání ředitelů škol s odborem školství KÚ</i>
	<i>lokální partnerství Agentury pro soc. začleňování - koordinační platformy pro sociální integraci</i>
	<i>pracovní skupiny a komise MŠMT</i>
neziskový sektor (NNO)	<i>pravidelná setkání aktérů NNO v regionu</i>
	<i>spolupráce na realizaci konkrétních služeb NNO</i>

3. Popisy jednotlivých aktérů síťování a příkladů dobré praxe

3.1 Základní škola a další vzdělávací instituce

3.1.1 Spolupráce ZŠ a MŠ

Přínos spolupráce mezi základní školou a školou mateřskou lze spatřovat zejména ve vzájemné komunikaci mezi pedagogickými pracovníky obou zařízení. Učitelé základní a mateřské školy si mohou navzájem předávat zkušenosti, a spolupracovat tak na úspěšném a všestranném rozvoji žáků.

Vzájemná a především funkční spolupráce obou subjektů se pozitivně odráží také (a především) v případech přechodů dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami z předškolního na základní stupeň vzdělávání. Předešlá znalost školního prostředí ulehčuje adaptaci dětí při přechodu do první třídy a jednotnost/kontinuita ve výchovně vzdělávacím působení je dále oceňována také rodiči těchto dětí.

Výhody

- ✓ návaznost výchovně-vzdělávacího procesu
- ✓ sdílení postupů a zkušeností mezi pedagogy
- ✓ funkční integrace žáků se SVP již od prvního ročníku
- ✓ znalost prostředí školy při přechodu z MŠ na ZŠ (žáci a také rodiče)

Rizika

- ✓ rozdílné přístupy pedagogů
- ✓ nejasné vymezení kompetencí mezi pedagogy

Příklady dobré praxe:

Společné mimoškolní aktivity žáků malotřídní ZŠ a dětí z MŠ

Děti a žáci z malotřídní ZŠ a MŠ v Karlovarském kraji tráví pravidelně několik hodin v týdnu po skončení vyučování společně. Během tohoto času mají žáci ZŠ „dozor“ nad dětmi z mateřské školy – vyrábějí s nimi různé výrobky, malují a kreslí, učí je novým sportovním hrám v tělocvičně nebo na hřišti. Vše probíhá samozřejmě pod vedením pedagogického pracovníka. Myšlenkou tohoto zřízení bylo rozvíjet v žácích školy smysl pro zodpovědnost, kamarádství a spolupráci. Děti se vzájemně učí hrou a mladší žáci získávají nové dovednosti od svých starších spolužáků. Starší žáci MŠ si navíc osvojují zodpovědnost k mladším spolužákům.

Tento systém se na škole velmi osvědčil a funguje úspěšně již třetím rokem.

Funkční integrace žáka se SVP do prvního ročníku ZŠ za využití lidských zdrojů z MŠ

Příklad slouží jako inspirace v oblasti zapojení dalších klíčových aktérů vzdělávací sítě do inkluzivního procesu a to ve spolupráci se základní školou, v tomto případě se školou mateřskou.

Na místní malotřídní základní školu má v dalším školním roce do první třídy nastoupit žák s Downovým syndromem, aktuálně navštěvuje přidruženou mateřskou školu. Tato situace vyžaduje účast asistenta pedagoga (AP) ve výuce. Vedení školy se rozhodlo na pozici AP přijmout učitelku z MŠ, která se dítěti věnovala již od jeho účasti na předškolním vzdělávání a zároveň s jejím odchodem na základní školu zaniká její pracovní pozice v MŠ. Nástup AP usnadnil adaptaci žáka v novém prostředí základní školy s ohledem na jeho individuální potřeby.

System patronů

*V základní škole, která se nachází na kraji velké obce, jsou vzdělávání všichni žáci bez ohledu na jejich speciální vzdělávací potřeby. Při výuce je kladen důraz na rozvoj všech žáků školy s důrazem na jejich individuální možnosti a schopnosti. Záměrem školy je podporovat pozitivní vztahy mezi žáky, omezovat výskyt sociálně patologických jevů, usnadnit přestup budoucím prvňáčkům z MŠ do ZŠ a u žáků podporovat pocit zodpovědnosti za jinou osobu. Z tohoto důvodu zavedla systém patronů, kdy žáci vyšších ročníků zodpovídají za jim přidělené mladší spolužáky. Příkladem toho může být aktivita **Čtu s patronem**, jejímž cílem je rozvoj čtenářských dovedností. Stejný princip škola uplatňuje i v rámci úzké spolupráce s místní mateřskou školou. Výsledkem je projekt „Školka ve škole a škola ve školce“, jehož záměrem je sblížit dvě místa setkávání dětí. Předškolákům je tak přisouzen patron z řad žáků osmých ročníků, který jim zůstává i po přechodu z MŠ do ZŠ, či žáci šesté třídy vymýšlejí program pro děti z MŠ k Mezinárodnímu dni dětí.*

3.1.2 Spolupráce ZŠ a ZŠ

Hlavním přínosem síťování základní školy s jinou základní školou je vzájemné předávání dobrých praxí či zkušeností při vzdělávání a výchově žáků. K navázání kontaktu může dojít mezi běžnými základními školami, školami praktickými, resp. speciálními. Setkávání žáků z různých škol podporuje jejich vzájemnou toleranci. Tato praxe je obohacující i pro učitele zmiňovaných škol, kteří mohou sdílet své zkušenosti s kolegy z jiného školního prostředí.

Za tímto účelem lze například využít společná setkávání pedagogů, ať již na formální či neformální bázi, vzájemné hospitace pedagogických pracovníků z různých škol nebo společné organizování školních zájezdů.

Výhody

- ✓ podpora vzájemného setkání žáků z různých základních škol (i ze ZŠ praktických/speciálních) umožňující vzájemné pochopení a toleranci
- ✓ možnost výměny zkušeností pedagogů jednotlivých typů škol, vzájemná metodická podpora a bezplatné poradenství
- ✓ navázání neformálních vztahů, přátelství

Rizika

- ✓ výběr nevhodných kolektivů
- ✓ špatná organizace ze strany pedagogů, nedostatečné ošetření před prvním společným setkáním třídních kolektivů
- ✓ špatná volba aktivit vzhledem k možnostem žáků
- ✓ za inkluzivní přístup lze označit takový přístup, který s dětmi pracuje směrem k toleranci k celému spektru odlišností, nikoli pouze k toleranci ke specifické skupině dětí, zde dětí s tělesným postižením

Příklady dobré praxe:

Společné aktivity žáků běžné základní školy a školy, která vyučuje podle RVP s přílohou LMP

Centrum podpory inkluzivního vzdělávání (CPIV) uspořádalo ve spolupráci s běžnou základnou školou a speciální základní školou, která rovněž vyučuje dle RVP pro ZV s přílohou LMP akci Přeskočme ten plot, jejímž cílem bylo poukázat na přednosti myšlenky inkluzivního prostředí nejen v souvislosti se vzděláváním, ale také s všeobecným společenským životem. Cílem projektu bylo rovněž poukázat na různorodost společnosti a potřeby pochopení a tolerance vůči odlišnostem.

V průběhu tří bloků byly realizovány aktivity, kterých se účastnili žáci stejného ročníku obou základních škol. Ještě dříve, nežli došlo k propojení třídních kolektivů, byl každý třídní kolektiv zvlášť seznámen s cíly a formou průběhu projektu. Pracovníci CPIV ve spolupráci s vedením školy vybrali takové třídy, které budou pro projekt vhodné (bezproblémové kolektivy).

V průběhu celého projektu docházelo k vzájemné interakci a kooperaci žáků, která jim umožnila seznámit se s rozdílnými způsoby vyučování a vnímat odlišné potřeby některých dětí. Na závěr programu proběhla reflexe a zhodnocení celého projektu.

V září nadcházejícího školního roku proběhla vernisáž fotografií pro rodiče zúčastněných žáků. Cílem tohoto neformálního setkání s rodiči, které bylo zrealizováno v rámci třídních schůzek, byla reflexe programu ze strany pedagogů. Poté byli rodiče krátce seznámeni s principy inkluzivního vzdělávání a jeho výhodami.

Spolupráce místo konkurence

*Ačkoliv se stává, že blízkost základních škol vyvolává značně konkurenční prostředí, tento příklad dobré praxe ukazuje, že tomu tak být nemusí. Dvě základní školy, které spolu téměř sousedí, dokázaly navázat nadstandardní spolupráci. Kromě **pořádání společných mimoškolních aktivit, kulturních akcí či vzdělávání pedagogů školy úzce spolupracují při zápisu žáků do prvního ročníku.** V tamní mateřské škole společně prezentují zákonným zástupcům budoucích žáků jak kvality společné oběma školám, tak i specifika obou škol, což umožňuje informovanou volbu pro optimální umístění dítěte. Školy rovněž spolupracují při samotném přerozdělení žáků, kdy kritériem jsou vhodné podmínky pro vzdělávání konkrétního žáka. Podobný postup je zvolen i při přestupu žáka z jiné základní školy. V rámci spolupráce dále **dochází k personální výpomoci, například v podobě vzájemných stáží či zastupování.***

Spolupráce základní školy a školy speciální během výuky

Zavedenou praxí sídlištní školy v Jihočeském kraji je úzká spolupráce s občanským sdružením a základní školou speciální, která je v sousedství školy. Tělesně postižené děti z této školy si chodí hrát a vzdělávat se ve výchovných předmětech mezi žáky I. stupně běžné základní školy. Žáci jsou tak přirozenou formou vedeni k toleranci a ohleduplnosti k osobám s postižením. Tato praxe se osvědčila, škola deklaruje, že žáci na II. stupni školy, kteří prošli tímto společným programem, byli v případě příchodu nového žáka s postižením do jejich třídy mnohem tolerantnější, svému novému spolužákovi přirozeně pomáhali a neprojevovaly se u nich předsudky.

Vzájemná výměna pomůcek

Ve škole je integrována dívka s těžkým zrakovým postižením, pro kterou škola nechala přepsat učebnice do Braillova písma. Učebnice, které už žákyně dále nepotřebuje, byla škola ochotná poskytnout jiné škole. Díky setkání spolupracujících škol v projektu CPIV si škola domluvila bližší spolupráci a předávání učebnic s jinou školou v projektu, která má také žáky se zrakovým postižením.

Práce s autistickými žáky

Ve škole jsou integrováni dva žáci s poruchou autistického spektra. Pedagogové se účastnili školení zaměřených na práci s touto skupinou žáků, ale postrádali další praktické ukázky a sdílení zkušeností. V rámci projektu CPIV škola navázala kontakty s další školou, kde jsou žáci s poruchou autistického spektra také integrováni. Pedagogové uvedených škol se domluvili na vzájemných návštěvách, hospitacích a konzultacích, které v současné době probíhají.

3.1.3 Spolupráce ZŠ a SŠ

Základní školy se snaží co nejlépe připravit své žáky na další studium na střední škole. Vzájemná spolupráce se opírá jak o zájem základní školy o kvalitní výsledky žáků a jejich umístění na středních školách, tak i o zájem středních škol získat v případě gymnázií a středních škol co nejlépe připravené studenty, v případě učebních oborů dostatek motivovaných uchazečů.

Výhody

- ✓ možnost spolupráce a komunikace v místní komunitě (blízké školy)
- ✓ srozumitelná kritéria přijímacího řízení

Rizika

- ✓ snížená konkurenceschopnost středních škol a učilišť
- ✓ rozdílné výsledky i znalosti absolventů základních škol

Příklady dobré praxe:

Žáci ZŠ navštěvují pracovní dílny v sousedním SOU

Menší základní škola v Karlovarském kraji dlouhodobě spolupracuje s blízkým SOU. Z hlediska motivace žáků i rozvoje kompetencí školy připravily projekt, kde žáci ZŠ navštěvují odborné dílny i praxe SOU, aby se žáci mohli osobně seznámit s možnostmi dalšího vzdělávání.

Studenti a pracovníci SŠ v programu pro rodiče i žáky ZŠ

Pražská škola již osmým rokem realizuje na podzim pro žáky 9. tříd a jejich rodiče podvečerní diskuzní program, kam se dostavuje pravidelně 4 až 8 pracovníků nejblížešších SŠ v okolí (včetně ředitelů) a také studenti těchto škol, kteří byli dříve žáky této ZŠ. Akci moderuje výchovný poradce ZŠ a rodiče i žáci se ptají na nové školy, způsob učení a přijímací zkoušky jak pedagogů, tak bývalých starších spolužáků.

3.1.4 Spolupráce ZŠ a VŠ

Spolupráce na úrovni základních a vysokých škol spočívá především v přípravě nastávajících pedagogů na povolání. Propojení studentské praxe s působením na školách poskytuje nejenom cenné zkušenosti pro budoucí učitele, ale také může pomoci školám v zajištění péče o žáky na úrovni asistentů, pomocníků ve školních klubech, družinách apod. Spolupráce s vysokými školami se ale nemusí týkat jenom přípravy budoucích pedagogů, může také fungovat na mezioborové úrovni a propojit i další budoucí profese, které by se mohly v budoucnu inkluzivním vzděláváním zabývat (sociální pracovníci, psychologové, sociologové atd).

Výhody

- ✓ získávání zkušeností studentů z praxe a jejich zpětná teoretická/metodologická reflexe
- ✓ výpomoc školám při výchovně vzdělávacím procesu
- ✓ mezioborová spolupráce založená na znalosti principů inkluzivního vzdělávání

Rizika

- ✓ zneužívání studentů školami na ne-(přímo)-pedagogické činnosti (dozor na chodbách apod.)
- ✓ nejasné vymezení kompetencí
- ✓ přenášení časté ne-inkluzivní teorie a praxe oběma směry a její další reprodukce

Příklady dobré praxe:

Propojení vzdělávání budoucích pedagogických pracovníků a inkluzivní praxe na školách prostřednictvím studentské praxe. CPIV v roli zprostředkovatele.

V rámci pedagogické fakulty vznikl pro studenty volitelný vzdělávací kurz inkluzivně-edukační praxe. Studenti získají dovednosti v oblasti práce s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami na principech inkluzivního vzdělávání a to pod vedením supervizora coby odborného a metodického garanta. Kurz je realizován ve spolupráci s Centrem podpory inkluzivního vzdělávání, s jehož pomocí jsou studenti přidělováni k žákům ve spolupracujících základních školách. Přínosem pro studenty je zprostředkování inkluzivní praxe, zvýšení porozumění podmínkám škol s ohledem na práci s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami, podpora škol v oblasti inkluzivního vzdělávání. Jako riziková se jeví udržitelnost podpory ve smyslu účasti studentů na inkluzivním vzdělávání ve škole, omezené možnosti působení studentů na škole související s jejich dosaženým vzděláním.

3.2 Spolupráce s rodiči

Předpokladem úspěšného školního začlenění dítěte je vzájemná spolupráce zákonných zástupců žáka a školy. Ta by se měla odehrávat na bázi partnerského vztahu. Rozvoj tohoto partnerství je možný na základě různých aktivit, mezi které lze zařadit například společenské akce, netradiční pojetí třídních schůzek, dny otevřených dveří školy, možnost podívat se na výuku apod.

Výhody

- ✓ aktivní účast zákonných zástupců na chodu škol
- ✓ snazší komunikace s rodinou žáků
- ✓ nastavení partnerského vztahu mezi zákonnými zástupci a školou
- ✓ společný postup ze strany rodičů i školy může snížit výskyt problémového chování
- ✓ aktivní účast rodičů na školních akcích může u dětí vyvolat pocit bezpečí a přátelského prostředí

Rizika

- ✓ nespolupracující rodiče mohou negativně ovlivňovat mínění o škole a učitelích
- ✓ škola má omezené možnosti v komunikaci s nespolupracujícími rodiči a neobejde se bez vnější podpory
- ✓ učitelé dobře míněnou kritikou chování nebo učení žáků mohou vyvolat spíše obranné reakce rodičů a nezájem o hlubší spolupráci

Příklady dobré praxe:***Neformální setkávání rodičů a pedagogů pro zlepšování vzájemných vztahů a rozvoje spolupráce***

Jako vhodný nástroj při řešení výchovných potíží žáků se ve škole osvědčil systém monitorování chování pedagogy a dva způsoby jednání, kdy jedním z nich jsou organizační porady a druhým komunikace pedagogů s rodiči v rámci neformálních setkávání.

Rizikové chování žáků je ve škole monitorováno vyučujícími, kteří zaznamenávají významné změny v chování žáků a záznamy jsou pravidelně, alespoň jedenkrát měsíčně vyhodnocovány. Na škole je zavedený systém dvou druhů porad, které se konají v četnosti jedenkrát za týden. Jedna porada je vždy zaměřena na organizační a výukové záležitosti, druhý druh porady se zabývá především komunikací o výchovných problémech žáků a jejich řešení. Díky tomuto systému jsou všichni pedagogové informováni o výchovných obtížích žáků.

S rodiči škola spolupracuje netradičně. Rodiče nebývají v případech nutnosti obesíláni, ale je jim vše podstatné sděleno, když přivádějí děti do školy. Pro rodiče to bývá doba, kdy mají možnost se neformálně setkat s ostatními rodiči. Pedagogové školy tohoto spontánního jevu poměrně efektivně využívají pro komunikaci s rodiči o výchově a vzdělávání jejich dětí. Rodiče mohou být také vyhledáni asistenty pedagoga (což umožňuje lepší vhled do prostředí, z něhož žák školy pochází) nebo v některých případech i samotnými učiteli. Díky výše popsanému systému předávání informací o obtížích žáků jsou učitelé schopni komunikovat i s rodiči, jejichž žáky neučí a to i v rámci náhodných setkání. Protože ne všichni rodiče chystají dětem svačiny, případně jim neplatí obědy ve školní jídelně, škola umožňuje rodičům vstup do školy pro účely předání svačiny dětem v průběhu velké přestávky.

Realizace ukázkových hodin pro rodiče v dopoledních hodinách se neukázala být v průběhu času dostačující, zejména z důvodu časové zaneprázdněnosti rodičů. Z tohoto důvodu jsou rodiče seznamováni s prací svých dětí prostřednictvím workshopů – neformálních třídních schůzek, které jsou spojeny s kulturní nebo sportovní akcí školy. Zde mají rodiče možnost vidět pokroky svých dětí, je zde připraveno i občerstvení a pedagogové komunikují s rodiči na neformální bázi.

Zřízení přípravného ročníku ve škole nedaleko sociálně vyloučené lokality a motivování rodičů vedením školy

Plně organizovaná základní škola se nachází v blízkosti historického centra města. V její spádové oblasti se nachází sociálně vyloučená lokalita, což vede k odlivu žáků majoritní společnosti. Negativním dopadem snížení počtu žáků je i úbytek finančních prostředků na chod školy. Pokles počtu žáků školy je způsoben i odchodem romských žáků na místní školu praktickou. Nejen z tohoto důvodu se škola rozhodla založit přípravný ročník. Za účelem naplnění tohoto ročníku ředitel školy osobně navštívil rodiny potenciálních žáků, představil svůj záměr s přípravným ročníkem, v něm poskytované služby a nabídl zákonným zástupcům předškolních dětí docházku do tohoto ročníku. Osobním přístupem si ředitel školy získal důvěru rodin, což umožnilo snazší a vřelejší komunikaci.

Realizace konzultačních dnů neboli schůzky tripartity (pedagog, rodič, žák)¹⁾

Konzultace, resp. schůzky tripartity jsou naplánovanými setkáními učitelů s rodiči a žáky, během nichž se řeší vzdělávání konkrétního žáka. Konzultační dny se konají jednou za pololetí a doplňují systém klasických třídních schůzek, na kterých se řeší převážně organizační věci. Pro každou konzultaci, které se účastní pedagog, rodič a dítě, je vymezeno deset/patnáct minut. Na začátku učitel zdůrazní, že se sešli proto, aby našli společnou cestu. Baví se o tom, co v dosavadním vzdělávání žáka funguje a co nefunguje, jak to vidí rodič i jak to vidí dítě. Cílem je dojít k vzájemné domluvě. Pozitivem konzultací je prevence, protože se dá včas nastavit spolupráce s učitelem. Společná přítomnost rodiče i žáka vylučuje případná nedorozumění. Navíc žák se sám podílí na řešení situace, s navrženým řešením souhlasí a učitel se později na to může odvolávat. Jednotlivé konzultace jsou rozepsané na desetiminutové/patnáctiminutové časové úseky, na které se rodiče mají možnost dopředu přihlásit. U integrovaných dětí se škola snaží, aby se v těchto případech setkání účastnila speciální pedagožka z poradenského zařízení a výchovný poradce. Po konzultačních dnech spolu pedagogové hodnotí návštěvnost a průběh konzultačních schůzek.

1) Tomuto tématu se blížeji věnuje Metodika č. 7 Rozvoj spolupráce s mateřskými školami při aplikaci včasné péče

Inspirativní příklady společných akcí školy, rodičů a dětí²⁾

Mezi tři pilíře inkluzivního vzdělávání patří i spolupráce s rodiči. Stavíme na spolupráci s rodiči při vzdělávání dětí, pochopení vzdělávacího procesu propojeného s emočním a sociálním rozvojem dítěte, podpoře netradičních forem výuky, účasti rodin na akcích školy.

a. ODPOLEDNÍ AKCE ŠKOLY

- ✓ na akce jsou zváni rodiče a veřejnost
- ✓ děti vyrábějí občerstvení
- ✓ děti vystupují se svými vystoupeními – tance, divadlo
- ✓ zahradní slavnosti, zahájení, ukončení školního roku, Den dětí/matek, vánoční/ /mikulášská besídka

b. PIKNIK MULTIKULTI

- ✓ rodiče a veřejnost jsou zváni na piknik v lese
- ✓ příznivci zajišťují ochutnávku exotických jídel
- ✓ k obveselení při občerstvení tančí romské a orientální tance

c. AMARI CUP

- ✓ přátelský fotbalový turnaj dospělých hráčů Romů i neromů
- ✓ bohatý výběr kulturních vystoupení mažorettek, mažoretů, romských tanců, orientálních tanců

d. SOCIOTERAPEUTICKÉ DÍLNY

- ✓ jednou měsíčně se v sobotu setkávají s rodiči znevýhodněných žáků (zváni jsou všichni rodiče)
- ✓ na setkání je zajištěno občerstvení, hlídání dětí
- ✓ projednávány jsou například smlouvy, půjčky, exekuční příkazy, jednání s úřady, hledání práce, náprava specifických poruch učení a chování, styly výchovy
- ✓ je navázána spolupráce s Domem na půli cesty, kam škola jezdí pomáhat

e. DOBROVOLNICTVÍ

- ✓ rodiče pomáhají organizovat akce pro veřejnost
- ✓ chodí s mladšími dětmi pomáhat do družiny
- ✓ chystají občerstvení na akce
- ✓ vedou zájmové kroužky
- ✓ účastní se exkurzí a pobytů v přírodě jako asistenti
- ✓ odpracované hodiny ve škole v rámci veřejně prospěšných prací

f. MODRÁ PORADNA

- ✓ *každé pondělí mohou rodiče využít školní poradny*
- ✓ *podrobněji se zde škola věnuje hodnocení dětí*
- ✓ *vysvětlení způsobů práce využívaných při nápravě*
- ✓ *koordinování individuální vzdělávací plánu dítěte*
- ✓ *navrhnutí způsobů domácí přípravy*
- ✓ *jednání o špatných finančních podmínkách v rámci školních plateb*

2) Příklad dobré praxe je převzat z prezentace ředitelky školy na „Burze dobrých praxí“ konané v Deštné v Orlických horách.

3.3 Zřizovatel (obec/kraj/církev) a škola

Zřizovatel, kterým je ve valné většině partnerských škol CPIV obec nebo město, je významným aktérem sítě vztahů školy. V podstatě rozhoduje o bytí a nebytí školy, vyčleňuje z rozpočtu finanční prostředky školám, určuje školskou politiku v dané obci nebo městě. Zřizovatel dbá na kvalitní vzdělávání ve školách, jde totiž o veřejný zájem.

Výhody

- ✓ podíl na celostátní politice inkluze, prevence sociálně patologických jevů, výchova k toleranci aj.
- ✓ financování aktivit podporujících inkluzi – grantová podpora
- ✓ koordinování spolupráce ředitelů škol při umísťování znevýhodněných žáků

Rizika

- ✓ politika zřizovatele prohlubující sociální znevýhodnění
- ✓ nedostatek dostupných služeb pro odbornou podporu škole

Příklad dobré praxe:***Zřizovatel a škola upravují spádové oblasti, aby zabránily segregaci žáků***

Jedna z běžných základních škol ve městě do 100 000 obyvatel se postupně stává spádovou „romskou školou“ pro centrum města a jeho okolí. Tradičně jsou jejími žáky také děti ze sociálně vyloučených lokalit města, v posledních letech ale začínají mezi žáky převažovat. To ovlivňuje úroveň výuky, klesá zájem rodičů dětí ze sociálně stabilizovaného prostředí umísťovat děti do této školy. Škola ve spolupráci se zřizovatelem připravila návrh, jak změnit spádové oblasti ve městě, aby do spádové oblasti dotyčné školy nepatřily téměř všechny „krizové“ lokality města. Škola má šanci se postupně stát více atraktivní i pro děti ze stabilizovaného rodinného prostředí. Změna spádových oblastí v součinnosti se zavedením limitů pro přijímání dětí z jiných spádových oblastí ve městě a posílením návazných služeb (terénní služby, dobrovolnická síť) může být vhodnou cestou k inkluzi. Škola současně usiluje o navýšení počtu asistentů pro děti se sociálním znevýhodněním, přípravný ročník je na škole již zřízen.

3.4 ZŠ a školská poradenská zařízení

Mezi školská poradenská zařízení patří pedagogicko-psychologické poradny (PPP), speciálně pedagogická centra (SPC) a střediska výchovné péče (SVP). Tato zařízení poskytují odbornou pedagogickou a psychologickou péči a konzultace pro žáky, rodiče a pedagogy mateřských, základních i středních škol. Spolupráce se školou je především v oblasti diagnostiky a vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Ideálním stavem je nastavení pravidelné komunikace mezi školou a školským poradenským zařízením, fungující zpětná vazba a pružnost při práci s konkrétními žáky, rodiči a učiteli.

Výhody

- ✓ konkrétní odborné zprávy, doporučení a jiné výstupy pro rozvoj dítěte
- ✓ odbornost pracovníků a ověřené programy

Rizika

- ✓ nutnost spolupráce zákonných zástupců a učitelů
- ✓ omezená kapacita pracovníků a zařízení (např. čekací lhůty)
- ✓ dostupnost zařízení (vzdálenost)

Příklady dobré praxe:***Týmové zpracování problémů: práce se žákem s kombinovanými vadami***

Ve škole je integrován žák s kombinovanými vadami (zrakové, tělesné, ADHD, poruchy pozornosti). Jeho úspěšná integrace a vzdělávání se podařilo díky týmovému úsilí všech zainteresovaných subjektů a jejich vzájemné spolupráci. Příprava začala ještě předtím, než začal školu navštěvovat. Paní učitelka, do jejíž třídy měl chlapec nastoupit, ho pravidelně navštěvovala v přípravné třídě ve stacionáři. Viděla, jak pracuje, a chlapec si na ni mohl zvyknout. Po nástupu do školy, škola organizovala pravidelné měsíční schůzky, na nichž se scházeli třídní učitelka, asistentka pedagoga, výchovný poradce, rodiče a případně pracovníci poradenských zařízení. Na těchto schůzkách diskutovali IVP žáka, postupy práce, co se ve vzdělávání žáka daří, co se naopak nedaří a další metody. Škola také nastavila dobrou spolupráci a pravidelnou komunikaci s poradenskými zařízeními (PPP, SPC, SPC pro děti s vadami zraku). Například SPC pro děti s vadami zraku poskytlo žákovi kompenzační pomůcky.

Speciálně pedagogické centrum jako vlastní aktivita školy

Pražská škola si založila své vlastní speciální vzdělávací centrum, jež navštěvují žáci, kteří nebyli diagnostikováni v pedagogicko-psychologické poradně. S dětmi pracuje asistentka pedagoga, která si dodělává VŠ se zaměřením na speciální pedagogiku. Metodickou podporu a supervizi škole poskytuje PPP.

3.5 Škola a nestátní neziskové organizace (NNO)

V oblasti školství působí kromě příspěvkových organizací zřizovaných státem, kraji a obcemi i nestátní neziskové organizace (NNO). Dle právního řádu České republiky do této kategorie náleží:

- ✓ občanská sdružení a jejich organizační jednotky (spolky, svazy, kluby)
- ✓ obecně prospěšné společnosti
- ✓ nadace a nadační fondy
- ✓ církevní právnické osoby

Nestátní neziskové organizace představují jeden ze subjektů, se kterým mohou vzdělávací instituce navázat vzájemnou spolupráci. V praxi se tak děje zejména v oblasti vzdělávání, sociálních služeb a kultury.

Kooperace školy s neziskovým sektorem má pozitivní dopad na samotné inkluzivní vzdělávání. Nestátní neziskové organizace zaměřené na poskytování či podporu vzdělávání nabízejí například další vzdělávání pedagogických pracovníků, metodickou podporu v práci se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a s žáky mimořádně nadanými, prevenci rizikového chování, poradenství při zřizování pozice odborného pracovníka (např. asistenta pedagoga) či poradenství v oblasti grantových žádostí. V případě málo podnětného rodinného prostředí, spolupráce se zákonnými zástupci či žáka se sociálním znevýhodněním může škola rovněž využít služeb NNO, které se věnují sociální problematice (poradenství sociálního pracovníka, terénní práce, mediační činnost aj.).

Vyjma výše uvedené spolupráce si školy mohou při sobě zřídit vlastní NNO, které bude nápomocné v podpoře a financování vzdělávacích aktivit, zájmových činností, volnočasového klubu, exkurzí apod. Nejčastější právní formou zřizovaných organizací je občanské sdružení, případně obecně prospěšná společnost.

Výhody

- ✓ pokrytí širokého spektra aktivit
- ✓ zajištění podpůrných služeb pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami
- ✓ entuziasmus a ochota pracovníků
- ✓ méně formální přístup

Rizika

- ✓ nedostupnost NNO v rámci určitého kraje
- ✓ kvalita a zabezpečení poskytovaných služeb (neodborný přístup pracovníků, nedůsledně připravené programy, evidence a odpovědnost aj.)
- ✓ nedůsledná komunikace mezi pracovníky NNO a školami (práce s časem, opovídací výstupy a zprávy z programů apod.)

Příklady dobré praxe:***Příklad odjinud:******Projekt „Škola pro každého – škola pro všechny“ realizovaný společností Člověk v tísni v letech 2008–2010***

Tento projekt jako jeden z prvních v České republice usiloval o podporu škol, do nichž docházejí děti se SVP. Šlo o bezprostřední podporu proinkluzivních principů ve vybraných školách, konkrétně mezioborovou spoluprací v oblasti péče o děti se SVP, především o děti se sociokulturním znevýhodněním. Ambicí projektu bylo také pomocí nejrůznějších aktivit zlepšit komunikaci mezi pedagogy a rodinami žáků žijícími ve vyloučených lokalitách. K realizaci projektu byly ve Středočeském kraji vybrány 4 školy různého typu: jedna spádová škola pro děti ze sociálně vyloučeného prostředí v menší obci, velká sídlištní škola, kam dochází také děti z blízké soc. vyloučené lokality, jedna velká praktická (dnes speciální) škola v kraji a jedno střední odborné učiliště, kde ve vzdělávání často pokračují žáci ze sociálně vyloučeného prostředí. Jako hlavní potřeby škol byly v projektu vydefinovány 1) přímá podpora pedagogů ve výuce a 2) podpora mimoškolní přípravy dětí (např. doučování).

Hlavní cíle projektu byly tyto:

1. Posilování znalostí a kompetencí osob zapojených do vzdělávacího systému – *k tomu v rámci projektu docházelo formou odborných konzultací, které pomáhaly řešit konkrétní problémy při vzdělávání dětí ze sociálně vyloučeného prostředí. Dále bylo zajištěno vzdělávání pedagogů na školách a koordinátorů a dobrovolníků Člověka v tísni, kteří poskytují doučování v rodinách.*

2. Sdílení zkušeností a dobré praxe mezi školami a dalšími institucemi – *k dosažení tohoto cíle byla uspořádána vícedenní zimní škola pro pedagogy zúčastněných škol a následně tři kulaté stoly pro zástupce škol a řady dalších institucí, jejichž hlavním tématem byly možnosti udržení dětí se specifickými vzdělávacími potřebami ve školách hlavního vzdělávacího proudu.*

3. Propojování činnosti škol s lokální veřejností – *tento cíl byl naplňován třemi způsoby. Motivačně-vzdělávací aktivita Žetonek pobízela děti přitažlivou a hravou formou k pravidelné školní docházce a k domácí přípravě na vyučování. Dále byla poskytnuta podpora školám spoluprací na malých projektech a při jejich veřejné prezentaci. Třetím způsobem naplnění tohoto cíle byla série hip-hopových workshopů a následné veřejné taneční vystoupení žákyň z jedné ze zapojených škol s kapelou Gipsy.cz.*

Detailní informace o průběhu a hodnocení úspěšnosti projektu naleznete v publikaci „Krok za krokem k inkluzi“, která je k dispozici na webu:

http://www.varianty.cz/download/pdf/pdfs_84.pdf

Práce s rodinami a preventivní činnost jako náplň spolupráce školy a NNO

Občanské sdružení, působící nedaleko jedné školy v Moravskoslezském kraji, má registrovanou službu sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi.

V rámci balíku služeb se organizace věnuje základnímu i odbornému sociálnímu poradenství, prací s rodinami, orientují se na preventivní činnost, programy pro školy a výchovně - vzdělávací činnost pro děti. To vše zejména ve dvou sociálně vyloučených lokalitách, které se nacházejí ve spádové oblasti školy.

Kromě kroužků pomáhají pracovníci společnosti dětem s přípravou, a to jak s tzv. školičkou pro děti od tří let, tak se samotným doučováním školních dětí.

V tomto ohledu se snaží spolupracovat i s učiteli dětí – děti mají notýsky, kam jim učitelé mohou napsat, na co je třeba se v práci s dítětem zaměřit, kde potřebuje ještě podpořit i mimo vlastní výuku ve škole.

Pracovníci NNO se rovněž snaží pracovat s rodiči i se žáky samotnými směrem k participaci na školní docházce a motivaci ke vzdělání. Toto úsilí je podpořeno také systémem sankcí, kdy dítě, které nebylo ve škole, aniž k tomu mělo vážný důvod (onemocnění), nemá přístup k volnočasovým aktivitám v kroužcích, které NNO realizuje.

Občanské sdružení rovněž realizovalo pro žáky osmých a devátých tříd výchovně-vzdělávací program „Porozumění místo odmítání“ v rámci kampaně proti rasismu. Program se věnoval problematice neonacistických hnutí a symbolů, neopomněl zdůraznit historické souvislosti a to vše způsobem přístupným většině žáků (propojení vizuální, auditivní i kinetické formy).

Škola je vděčná za činnost občanského sdružení v oblastech podpory a práce s rodinami, zejména pak doprovody na úřady či vyšetření do pedagogicko-psychologické poradny a práci s rodinou ve vztahu ke školní docházce a úspěšnosti dětí.

O vzájemných vazbách školy a poskytovatele sociální služby svědčí i skutečnost, že učitelé školy byli hosty prostor o. s. a stejně tak pracovníci o. s. měli možnost se seznámit s prostředím školy.

Přestože se oba subjekty domnívají, že je spolupráce nastavena funkčně, připouštějí zároveň, že je zde prostor pro další prohloubení, např. ve vzájemné komunikaci a předávání informací.

Primární prevence v realizaci NNO a využití nízkoprahového klubu

Nestátní nezisková organizace v Královéhradeckém kraji realizuje pro školu dlouhodobý program primární prevence. Realizuje tzv. prožitkové lekce, kdy studenti (peer program) gymnázia navštěvují 6. až 9. ročníky. Každý rok je zaměřený na jiné téma týkající se sociálně patologických jevů, např. zneužívání návykových látek, šikana apod. Dále realizuje doučování žáků přímo v prostředí školy po vyučování.

Jiné nízkoprahové zařízení pro děti a mládež spolupracuje s pedagogy školy na doučování žáků. Jednotliví pedagogové předávají pracovníkům tematické oblasti, ve kterých se potřebuje dané dítě zlepšit.

Spolupráce školy s komunitním centrem při prevenci sociálně patologických jevů

Ve škole na malém městě na okraji Ústeckého kraje funguje výborně spolupráce mezi školou a místním komunitním centrem, které sdružuje dvě neziskové organizace, , samotné město a jednu příspěvkovou organizaci (rovněž dobrý příklad síťování v rámci města). Komunitní centrum má terénní sociální pracovníci, která pracuje v sociálně vyloučené lokalitě města. Pracovnice intenzivně komunikuje jak s rodiči dětí, tak školou. Síťování školy s centrem přináší především lepší komunikaci s rodiči, jelikož v rodinách sociálně slabých, převážně romských, žáků intervnuje terénní sociální pracovnice centra. Ta např. motivuje rodiče k docházení jejich dětí do nízkoprahového klubu. Škola si chválí především předškolní přípravu dětí a doučování žáků školy.

Základní škola se nachází v menším městě v českém pohraničí. Město má zhruba tři a půl tisíce obyvatel. V okrese je velká nezaměstnanost. Ve městě se nachází sociálně vyloučená lokalita. Děti z této lokality dochází do místní základní školy.

Děti z tohoto prostředí často nenavštěvují mateřskou školu. Důsledkem tohoto faktu bylo špatné prospívání a neznalost základních pojmů v první třídě základní školy. Komunikace s rodiči dětí je v průběhu školní docházky často velice problematická. Mnoho rodičů vnímá školu negativně a nemají potřebu s ní blíže spolupracovat.

Nejintenzivnější je spolupráce u předškolních dětí, které nedocházejí do mateřské školy. Jedna část komunitního centra se věnuje právě těmto dětem, které nedocházejí do mateřské školy. Centrum tedy částečně supluje předškolní přípravu probíhající v mateřské škole. V centru se snaží, aby ho nenavštěvovaly pouze děti, ale i rodiče, což značně usnadňuje komunikaci s nimi a návazně i komunikaci mezi základní školou a rodiči.

Terénní sociální pracovnice komunikuje jak se školou (vedením i jednotlivými učiteli), tak i s rodinou v jejím domácím prostředí. Její důvěru tedy mají obě strany.

Spolupráce školy a dobrovolnického centra při doučování žáků

Dvě školy se zasíťovaly s dobrovolnickým centrem v rámci doučování svých žáků. Škola oslovila rodiče žáků, kteří o doučování projevili zájem. Následně byl kontaktován koordinátor dobrovolníků centra, který zprostředkovává seznámení s rodinou a dětmi, které jsou doučovány. Na základě třístranné dohody probíhá zpravidla jednou týdně dvouhodinové doučování dětí.

V rámci projektu CPIV byla iniciována spolupráce mezi dvěma školami a dobrovolnickým centrem. Hlavní zakázkou byla poptávka základních škol po doučování svých žáků. Sociální pracovník CPIV nejprve inicioval spolupráci s dobrovolnickým centrem, které nápad o doučování dětí přijalo a začalo s jeho realizací. Sociální pracovník CPIV dále zprostředkoval kontakt mezi školou a centrem. Třídními učiteli byly vytipovány děti, které doučování potřebují. Škola kontaktuje rodiče dětí s nabídkou doučování. Pokud rodiče projeví zájem, je podepsána třístranná smlouva mezi dobrovolníkem, dobrovolnickým centrem a rodiči. Poté již probíhá samotné doučování dětí. To je realizováno primárně v domácím prostředí dětí. Pokud tato varianta není možná, tak se dobrovolník s žákem scházejí v centru. Ze školy přichází zpětná vazba k výsledkům doučování. Ta je dávana koordinátorovi dobrovolnictví (který ji dále předává dobrovolníkovi) popř. dobrovolníkovi samotnému.

Analogií je spolupráce, která je iniciována terénními sociálními pracovníky. Pokud děti jejich klientů ve škole selhávají, je rodině nabídnuta možnost doučování. Následně je kontaktována škola. Zde jsou zjištěny podrobnosti o školním prospěchu daného žáka. Tato konzultace probíhá převážně se sociální pracovnící rodiny. Ta kontaktuje koordinátora dobrovolnictví a situace nabírá stejný směr jako v případě spolupráce, kterou nastartuje škola.

3.6 Škola a policie

Policie se v rámci České republiky rozlišuje na Policii ČR (státní) a městskou, resp. obecní policii. Hlavní funkcí policie je především chránit bezpečí obyvatel, včetně jejich majetku. Ve vztahu ke školám jsou zásadní preventivní programy policie, které jsou zejména z oblasti dopravní výchovy, prevence sociopatologického chování a protidrogová prevence. Ideální je spolupráce školy a policie právě prostřednictvím preventivních programů, ale i v rámci případových konferencí svolaných ohledně řešení situace konkrétního žáka. Spolupráce škol s policií je potřebná nejen v rámci realizace preventivních programů pro žáky, ale také při řešení výchovných problémů konkrétních žáků. Jako efektivní způsob řešení rizikového chování žáků se osvědčil tzv. systém včasné intervence, do které je zapojena nejen Policie ČR, ale také například Oddělení sociálně-právní ochrany dítěte při městském úřadě (OSPOD), Probační a mediační služba (PMS), okresní soud a odbor školství městského úřadu.

Výhody

- ✓ zajištění včasné intervence při řešení výchovných problémů žáků, rychlé předávání informací mezi všemi zainteresovanými subjekty
- ✓ prevence sociálně-patologických jevů
- ✓ u mladšího školního věku autorita k příslušníkům policie

Rizika

- ✓ nastavení nefunkčního systému
- ✓ selhání dílčího článku, např. zneužití údajů
- ✓ omezený přístup k informacím o průběhu šetření ze strany školy (dáno legislativou)

Příklady dobré praxe:

System včasné intervence

System včasné intervence (dále SVI) je způsob práce a komunikace v oblasti prevence kriminality a sociálně-právní ochrany dětí a mládeže, jehož prostřednictvím vykonávají sociální, zdravotní, justiční a školské orgány, Policie ČR, městská policie a nestátní organizace systematickou a nepřetržitou práci s kriminálně rizikovými dětmi a jejich rodinami. Náplní SVI je včasná intervence při delikventním jednání, včasná pomoc dětem, opakovaně se dostávajících do sítě orgánů činných v trestním řízení, a jejich rodinám, efektivní řešení konfliktních situací způsobených delikventním chováním, prevence páchaní další trestné činnosti, odklon dětí a mladistvých od kriminální kariéry a případná satisfakce oběti. Snahou je pomocí počítačového propojení institucí zabývajících se trestnou činností dětí a mládeže a oblastí sociálně-právní ochrany urychlit a zefektivnit veškeré postupy i metody práce a využívat beze zbytku všech legislativních nástrojů přijatých pro tuto oblast. Cílem projektu je věnovat se s maximální intenzitou období před spácháním provinění (činu jinak trestného), kdy existuje řada signálů o problematickém chování nebo nevyhovujícím prostředí v okolí dítěte.

Preventivní programy Policie ČR na školách

ZŠ v Plzeňském kraji spolupracuje s policií při vytváření pravidelných preventivních programů, které pokrývají všechny ročníky této ZŠ. Každý ročník ZŠ má přitom sestaven vlastní program, který se vztahuje k tématům blízkým věku žáků (od znalostí bezpečnosti silničního provozu až po drogovou prevenci). Školní metodik prevence kontaktuje zástupce policie, odpovědného za vzdělávací projekty, se kterým domluví plán aktivit na školní rok.

3.7 Škola a média (prezentace školy)

Prezentace v médiích má zejména v dnešní době velký význam. Prostřednictvím internetu, televize, novin či rozhlasu lze vytvářet a formovat povědomí veřejnosti o škole samotné, o akcích ve škole i o mimoškolních aktivitách žáků či pedagogických pracovníků. Toto povědomí pak přispívá k obecně dobrému jménu školy, které zejména ve městech s větším výběrem škol hraje svoji roli při rozhodování rodičů o umístění jejich dítěte.

Výhody

- √ šíření dobrého jména školy
- √ pozitivní prezentace školy může ovlivnit rodiče při výběru školy pro své dítě (pokud je v dané lokalitě více možností), stejně jako následně jejich chuť do spolupráce se školou samotnou

Rizika

- √ styk s médii je obvykle nad rámec běžných pracovních povinností učitele, z toho vyplývá problém najít ochotného pedagoga, který by mu věnoval část svého volného času
- √ podstatou médií je prodej lákavého obsahu, proto je třeba pamatovat na to, že zejména velká média mohou získané informace (např. ohledně kyberšikany, úrazu apod.) proti škole zneužít

Příklady dobré praxe:***Prezentace školy v lokálním tisku***

Základní škola v Plzeňském kraji navázala dobrou spolupráci s lokální verzí Deníku Bohemia. Nabídka na tuto spolupráci vzešla ze strany školy, která navrhla deníku přispívání vlastními články a reportážemi o svých aktivitách. Zástupci školy doufali, že se jim tímto krokem povede rozšířit povědomí o škole mezi obyvateli města a rovněž zvýšit prestiž školy. Zástupci periodika vyšli škole vstříc a nyní pravidelně otiskují články o této škole v místních novinách. Výše zmíněné spolupráci předcházelo nejprve zasílání pozvánek a tipů na školní akce redaktorům, což se však zcela neosvědčilo, neboť redaktoři se občas nemohli z různých důvodů některých akcí zúčastnit.

V kombinaci s kvalitní a aktualizovanou webovou prezentací, kterou často využívají jak žáci samotní, tak jejich rodiče, přinesla spolupráce s místními novinami zvýšení povědomí o škole a o jejích aktivitách.

3.8 Škola a soukromý sektor

Spolupráce se soukromým sektorem může přinést škole mnoho výhod, a to jak hmotných (např. sponzorské dary, finanční příspěvky), tak nehmotných (podpora a výpomoc při pořádání různých školních akcí, získávání nových cenných zkušeností pro žáky apod.).

Kontakty se soukromým sektorem rovněž přispívají ke zvyšování všeobecného povědomí o škole a jsou dokladem o otevřenosti školy. Tyto faktory mohou rovněž hrát svoji roli při rozhodování rodičů o umístění svého dítěte.

Výhody

- ✓ zapojení sponzorů
- ✓ naučení se novým strategiím, jak získávat finance
- ✓ propagace školy

Rizika

- ✓ fundraisingové strategie jsou, alespoň zpočátku, časově náročné
- ✓ zřizovatel musí schválit přijetí finanční částky od třetího subjektu (od určité výše finanční podpory)
- ✓ významné pozdržení darovacích smluv díky schvalování zastupitelstva, což může vést ke ztrátě zájmu u donátora

Příklady dobré praxe:***Spolupráce školy a soukromé ekofarmy***

Základní škola v Plzeňském kraji navázala úspěšnou spoluprací se soukromou ekofarmou nedaleko svého sídla. Původní myšlenka této spolupráce byla vytvořit a rozvíjet v žácích již od první třídy vztah k přírodě, k životnímu prostředí, rozvíjet na praktických příkladech jejich znalosti a podporovat ekologické myšlení.

Žáci této školy tak navštěvují ekofarmu pravidelně několikrát ročně a blíže se zde seznamují se zemědělstvím v průběhu roku, s pěstitelstvím hospodářských rostlin, s původem některých potravin a s chovem zvířat. Návštěvami ekofarmy žáci této školy nezískávají materiální prostředky tak jako u klasických sponzorských darů, ale odnášejí si zkušenosti, které zúročí ve svém dalším životě. Návštěvy na ekofarmě jsou pro školu v rámci spolupráce zdarma.

Myšlenku spolupráce se tedy daří úspěšně plnit. Jistou komplikací představuje pouze nutnost dojíždění, neboť farma neleží přímo v obci, ale v jejím nedalekém sousedství.

Síťování škol a dalších (soukromých) subjektů při získávání finančních prostředků na inkluzivní vzdělávání

Případ slouží jako popis nastartování možného systému získávání financí na aktivity školy ze zdrojů soukromého sektoru. CPIV v roli rádce a školitele i prvotního aktéra procesu, který následně předala do správy škole.

Vychovatelka školní družiny na základní škole absolvovala bezplatný kurz týkající se logopedické péče. Na základě rozšířené profesní kompetence se rozhodla v rámci školní družiny vytvořit kroužek logopedické práce s dětmi. Ten se rozhodla podpořit nákupem pomůcek a speciálního vybavení. První pokus o získání financí proběhl přes nadaci Sophia – škola samostatně vytvořila projekt včetně rozpočtu, následně jej konzultovala s CPIV Brno. Projekt nebyl podpořen, proto se škola rozhodla pro strategii fundraisingu a oslovení firem v okolí. Ve spolupráci s projektovou manažerkou byl vytvořen podle volně dostupných dat Evropské databanky (www.edb.cz) seznam firem v okolí školy. Následně proběhlo oslovení – byl vytvořen krátký (300 slov) oslovující e-mail a rozeslán spolu s podrobným rozpočtem do 20 vybraných firem. Firmy byly vybrány na základě informací z EDB – podle kritérií velikosti obrátu a počtu zaměstnanců, dále podle lokální znalosti (zda jde o zaměstnavatele rodičů některých žáků školy, vhodnost firmy a případná znalost jednatelů s ředitelem atd.).

Rodič se zájmem o rozšířenou výuku anglického jazyka v 1. třídě sponzoruje hodiny navíc celé třídě

V malé škole na Karlovarsku podpořil školu a vzdělávání rodič, který sponzoruje (již 2. rokem) rozšířenou výuku angličtiny, což nebylo ve finančních možnostech školy.

Závěr

Pokud inkluzi uchopíme jako možnost „vcítit se do vidění druhého člověka při udržení pocitu sebe sama“ (Yontef, G. M., Gestaltterapie. Uvědomování, dialog a proces, Triston 1998), je zřejmé, že tak nelze činit bez podpory nám samotným. Nejde o identifikaci, ani o empatii, ani o integraci. Separátně si uvědomujeme sebe i druhého, obě identity (Yontef, G. M., 1998). V případě školy je tak třeba si uvědomit, že i ona, pokud chce a má být inkluzivní, potřebuje podporu.

Pokud odhlédneme od „inkluzivní školy“ k samotnému vztahovému procesu učení, zjistíme, že máme-li se např. jako učitel, spolužák nebo rodič učit vnímat „inkluzivně“ vietnamského žáka, žákyni na vozíku, učitelku v důchodu, rodiče-narkomana, romského spolužáka našeho dítěte aj., nevyhneme se tomu, abychom své úsilí a práci konfrontovali se zkušenostmi ostatních, kteří se k žákům nějak vztahují.

Chceme-li tedy dokázat v běžné škole vytvořit pro každého žáka inkluzivní prostředí, musíme takové škole v tomto úsilí zajistit maximální podporu.

V naší kapitole jsme se zabývali síťováním a pokusili jsme se být užiteční tím, že jsme kladli důraz na dobrou praxi ve využívání dalších subjektů, tj. síťování. Pokusili jsme se tak zjistit, co je a není ve vlastním inkluzivním procesu edukace obtížně řešitelné a jaké jsou další možnosti, kdo všechno může do procesu vstoupit a napomoci k jeho rozvíjení.

Při intenzivní spolupráci se školami jsme si také uvědomili, že právě síť vztahů mezi řediteli, učiteli a výchovnými poradci, ale i mezi kolegy různé odbornosti, pracovníky obce a dalšími osobami či institucemi vně školy, to vše je „dobrou praxí inkluze“, kterou můžeme předat dál.

Pomineme-li rozdíly mezi odlišnými přístupy rodičů, případně ředitelů, zdůrazněme nakonec skutečnost, že pokud škola bude mít vytvořenou kvalitní síť spolupracujících odborníků a organizací, se kterými bude moci jednat, poskytne pak rodičům nebo svým žákům podporu a službu, jakou si každé dítě zaslouží, chceme-li, stane se inkluzivní.

Věříme, že v určitých případech, kde se podařilo navázat a prohloubit konkrétní kooperativní vztahy mezi aktéry v oblasti vzdělávání, bude kladný efekt počínání CPIV přinášet ovoce i po skončení projektu. Je však nutné dodat, že bez systémových změn v českém školství, zejména v oblasti poskytování poradenských služeb, jeho kvality i kvantity, se celková atmosféra ve společnosti směrem k dětem se sociálním, zdravotním či jiným handicapem nemůže výrazněji posunout k lepšímu. Snaha o celospolečenskou akceptaci inkluzivního vzdělávání jako relevantního myšlenkového konstruktů, který umožňuje vnímat odlišnosti jako běžný jev, který není ohrožením, ale spíše výzvou k hledání mezioborových cest k řešení problémů, je v českém prostředí v samotných počátcích. Právě tato metodika by měla být příspěvkem k tomu, aby byl nastartován proces, který by měl prostředí českého školství přeměnit v prostředí navyklé pracovat flexibilně a současně adresně. Aktivní školy, které se pokusí následovat zde uvedené příklady dobré praxe, pak budou k naplnění svých potřeb potřebovat schopné a tvůrčí partnery. Všem školám při síťování právě takových partnerů přejeme vstřícné a otevřené partnery, ochotné spolupracovat, pomáhat a hledat způsoby řešení, nikoli jen příčiny problému.

ROZVOJ SPOLUPRÁCE S DALŠÍMI AKTÉRY V MÍSTNÍ VZDĚLÁVACÍ SÍTI

Autorský kolektiv: Mgr. Štěpán Bolf, Mgr. Ondřej Bárta, Mgr. Petra Košlíková, Mgr. Eva Krč-Jediná, Mgr. Jana Mair, Mgr. Lucie Pelikánová, Mgr. Lucie Stanjurová

Odborný garant: Mgr. Viktor Piorecký

Jazyková úprava: Mgr. Lukáš Adámek

Vydal: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, Praha 2012

ISBN 978-80-87652-72-5

Národní ústav pro vzdělávání,
školské poradenské zařízení
a zařízení pro další vzdělávání
pedagogických pracovníků